

**Bryssel den 25 november 2024
(OR. en)**

15569/24

**SOC 832
EMPL 583
GENDER 251
ECOFIN 1363
EDUC 437**

NOT

från:	Ordförandeskapet
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Övergripande lösningar på demografiska utmaningar: att stödja föräldrar samt frigöra yngre och äldre generationers outnyttjade potential – Riktlinjedebatt

För delegationerna bifogas en orienterande not från ordförandeskapet inför riktlinjedebatten i det ovannämnda ärendet vid rådets möte (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 2 december 2024.

**Övergripande lösningar på demografiska utmaningar:
att stödja föräldrar samt frigöra
yngre och äldre generationers outnyttjade potential**

Riktlinjedebatt

Demografiska förändringar har en stor inverkan på Europeiska unionens samhällen och humankapital samt påverkar våra ekonomier i deras helhet liksom vår territoriella och sociala sammanhållning. Europas befolkning blir allt äldre och kommer snart att börja minska. Senast år 2050 förväntas EU:s andel av världens befolkning understiga 5 %. Dessa demografiska trender kan ha betydande konsekvenser för EU:s långsiktiga konkurrenskraft och kan – om de håller i sig – förvärra bristen på arbetskraft och sätta press på nationella budgetar och sociala trygghetssystem. Förutom att leda till farhågor för hållbarheten har dessa trender även en betydande inverkan på produktiviteten.

Demografiska förändringar beror i stor utsträckning på individuella val, och det huvudsakliga syftet med EU:s och medlemsländernas politik bör därför vara att hjälpa människor att uppnå sina strävanden i fråga om bl.a. yrkeskarriär och familjeliv.

Att stödja föräldrar i samband med dagens överhängande demografiska utmaningar

Med tanke på de ovannämnda utmaningarna bör man särskilt inrikta sig på att öka det övergripande stödet till föräldrar för att skapa en familjevänligare miljö som bemöter de samhällsekonomiska konsekvenserna av åldrande och sjunkande födelsetal. En sådan miljö bör beakta fördelarna med en bättre balans mellan arbete och privatliv och bättre jämställdhet mellan könen genom att båda föräldrarna – män som kvinnor – ges möjlighet till betalt arbete. Politiken bör undersöka och utveckla sådana åtgärder som att stärka flexibel föräldraledighet – inbegripet faderskapsledighet – med adekvat ersättning samt tillgänglig barnomsorg och långtidsvård till överkomlig kostnad och av hög kvalitet liksom åtgärder för att underlätta tillgången till överkomliga, anständiga och hållbara bostäder.

När man stöder individer och föräldrar för att de ska kunna förena arbetsliv och privatliv, är det av stor betydelse att man överväger ett ”behovsbaserat upplägg”, vilket innebär flexibla och anpassningsbara ramar där man prioriterar och bemöter arbetstagarnas olika personliga och yrkesmässiga behov, samtidigt som man verkar för en jämlik fördelning av omsorgsansvaret mellan kvinnor och män samt främjar att man kan förena arbete och omsorgsansvar. Ett sådant upplägg lägger tonvikten vid förståelse för och tillgodoseende av individernas specifika behov i syfte att öka deras välbefinnande. Det innebär att utvärdera och beakta EU-medborgarnas särskilda omständigheter, såsom familjeansvar och livsplaner, begreppet barnuppfostran och mål för yrkesmässig utveckling, samt främja jämställdhet mellan könen. Flexibla arbetsarrangemang kan på ett markant sätt förbättra föräldrars balans mellan arbete och privatliv och göra det möjligt för dem att vara aktiva på arbetsmarknaden och bättre hantera familjeliv och arbetsliv. Detta behöver kombineras med överkomliga, tillgängliga och högkvalitativa tjänster för förskoleverksamhet och barnomsorg samt långtidsvård.

En annan viktig aspekt är jämställdhet mellan könen. Vid stöd till föräldrar och familjer är det viktigt att man främjar en jämlik fördelning mellan kvinnor och män av ansvaret för omsorg och hushåll samt att man stärker sådan arbetsplatspolitik som motsvarar de individuella behoven och omständigheterna för kvinnor och män som har små barn, och på så sätt gör det möjligt för dem att fullfölja sina strävanden. Detta kommer även att förhindra att personer med omsorgsansvar lämnar arbetsmarknaden tidigt.

Förutom balans mellan arbete och privatliv är det även av den yttersta vikt att det finns tillgång till överkomliga och anständiga bostäder för att man ska skapa en familjevänlig miljö. Detta är något som bidrar till en känsla av säkerhet och utgör en grund för familjebildning. Välriktade bostadsbidrag, särskilt sådana som inte behöver betalas tillbaka, kan t.ex. utan tvivel bidra till uppnåendet av detta mål när de kombineras med strukturella åtgärder för att säkerställa att det finns överkomliga, anständiga och hållbara bostäder.

Familjernas ekonomiska stabilitet är av central betydelse för hanteringen av demografiska förändringar genom att man tar itu med de bakomliggande orsakerna samtidigt som man även anpassar sig till en ny verklighet. Välutformade skatteförmånssystem säkerställer att den enskilde individen tjänar på att arbeta. Barnbidrag är ett annat sätt att stödja familjebildning och övervinna ekonomiska hinder för fullföljandet av individuella livsplaner.

Åtgärderna för att främja en behovsbaserad balans mellan arbete och privatliv, främja jämställdhet mellan könen, stödja tillgång till överkomliga bostäder samt säkerställa familjers ekonomiska stabilitet och ekonomiska oberoende syftar till att göra det lättare för föräldrar skaffa de barn som de önskar och samtidigt uppnå sina yrkesmässiga mål. Genom att reducera ekonomiska och sociala hinder vill man med denna politik främja ekonomisk tillväxt, lätta på det ekonomiska trycket på föräldrar samt skapa stabila villkor för barnuppfostran i alla EU-medlemsstaterna.

Att frigöra yngre och äldre generationers outnyttjade potential

För att kunna hantera dagens överhängande demografiska utmaningar kan vi även utnyttja såväl yngre som äldre generationers starka sidor. Såsom framhävs i den demografiska verktygslådan har utnyttjandet av yngre och äldre grupper arbetsmarknadspotential varit – och kommer att så förbli – en av de verkningsfullaste åtgärderna för att mildra konsekvenserna av de demografiska förändringarna. Samtidigt finns det ett växande behov av att överbrygga generationernas olika verkligheter och främja samarbete på frivillig basis som lättar föräldrars omsorgsansvar.

Man måste dessutom ta i anspråk såväl yngre som äldre människors kompetens och potential och då med fokus på utbildning, omskolning och flexibla anställningsförhållanden för att anpassa sig till den demografiska situationen, öka den ekonomiska motståndskraften samt främja solidaritet mellan generationerna i hela EU. Yngre generationer kan bidra med nya perspektiv, tekniska kunskaper och utbildningsstöd till barn och på så sätt ge föräldrar mer tid att koncentrera sig på sina egna roller. Program som gör det möjligt för unga vuxna att – förutom att ägna sig åt sin egen personliga och yrkesmässiga utveckling – frivilligt knyta kontakter med familjer som behöver studiehjälp, barnpassning eller handledning kan lätta föräldrars dagliga bördor och erbjuda praktiskt och emotionellt understöd.

Samtidigt har den äldre generationen en rik livserfarenhet som kan vara till stor nytta för unga familjer. Att fastställa initiativ och verksamhet för de olika generationerna, såsom utbildnings- och handledningsprogram, nätverk för frivilliga eller flexibelt vårdgivande på deltid av pensionärer – även det på frivillig basis – kan få äldre vuxna att bli mentorer, hjälpare och vårdgivare. Detta kan inte bara berika familjelivet utan även ge äldre, ensamma vuxna en känsla av mening.

Alla dessa åtgärder och insatser kan tillsammans skapa en stödjande gemenskap som bygger på dialog och solidaritet mellan generationerna, där varje generations potential bidrar till ett sammanhållet samhälle där föräldraskapets bördor delas på ett sätt som kommer alla till godo.

Mot bakgrund av ovanstående uppmanas ministrarna att diskutera följande orienterande frågor:

- *Hur kan vi hjälpa unga människor att fullfölja sina strävanden när det gäller den egna yrkesmässiga utvecklingen och familjebildning?*
 - *Vilka åtgärder kan bidra till att ytterligare stödja en behovsbaserad balans mellan arbete och privatliv för föräldrar, särskilt föräldrar med små barn?*
 - *Hur kan solidaritet mellan generationerna samt frigörandet av yngre och äldre generationers outnyttjade potential bidra till föräldrars balans mellan arbete och privatliv i en värld med demografiska förändringar?*
-